

УДК 342.518:342.5(1-00)

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2024-48-415>

О. С. Костюк, аспірант кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0009-0001-6289-7752

ІНСТИТУТ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРЕЗИДЕНТА В СТРУКТУРІ АПАРАТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті здійснено порівняльно-правовий аналіз інституту представників президента в структурі апарату глави держави. Досліджено правову природу та функції цього інституту як ключового механізму взаємодії гілок влади. На основі аналізу моделей, що існують у країнах з різними формами правління (США, Франція, Польща, Німеччина, Литва), виявлено ключові проблеми функціонування аналогічного інституту в Україні. Зокрема, акцентовано увагу на відсутності спеціального законодавчого регулювання, надмірній політизації статусу представників та дублюванні їхніх функцій з іншими підрозділами Офісу Президента. За результатами дослідження сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового статусу представників президента шляхом ухвалення профільного закону.

Ключові слова: президент України, представник президента, поділ влади, апарат глави держави.

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів, що стоять перед Україною, забезпечення ефективної та збалансованої взаємодії між вищими органами державної влади набуває виняткової ваги. Ключову роль у цьому процесі відіграє глава держави, який, відповідно до Конституції України, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина. Для реалізації своїх повноважень у відносинах з парламентом, урядом та органами конституційної юрисдикції Президент використовує спеціальний інститут своїх представників. Саме через них глава держави транслює свою позицію, бере участь у законодавчому процесі та конституційному судочинстві. Водночас правове регулювання цього інституту в Україні залишається фрагментарним і значною мірою залежить від політичної кон'юнктури, що створює ризики для стабільності державних інституцій. У цьому контексті порівняльно-правовий аналіз моделей функціонування аналогічних інститутів у зарубіжних країнах є надзвичайно актуальним, оскільки дозволяє виявити перевірені часом практики та визначити оптимальні шляхи для вдосконалення національного законодавства.

Втім маємо констатувати, що на сьогоднішній день в Україні відсутній спеціальний закон, який би комплексно регулював статус, повноваження та відповідальність представників Президента. Їхня діяльність переважно регулюється підзаконними актами (указами Президента), що призводить до правової невизначеності та надмірної залежності статусу цих посадовців від волі чинного глави держави. При цьому існують високі ризики дублювання функцій представників з іншими структурними підрозділами апарату Президента, а також нечіткого розмежування їхніх політичних та юридичних повноважень. Це породжує питання щодо легітимності та ефективності діяльності представників як повноцінних учасників процесу взаємодії гілок влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інститут глави держави та механізми стримувань і противаг є предметом постійної уваги вчених-конституціоналістів. Форми взаємодії президента

з парламентом та урядом аналізувалися у роботах В. Б. Авер'янова, Ю. Г. Барабаша, А. З. Георгіци, І. І. Дахової, В. П. Колісника, А. М. Колодія, Н. Р. Нижник, М. Ф. Орзіха, В. Ф. Погорілка, С. Г. Серьогіної, О. Ф. Скакун, Ю. М. Тодици, О. Ф. Фрицького, В. М. Шаповала, Н. Г. Шукліної та ін. Проте, комплексне порівняльно-правове дослідження саме інституту представників президента як окремого елемента апарату глави держави досі не було предметом спеціального наукового аналізу, що і визначає новизну цієї статті.

Метою статті є на основі порівняльно-правового аналізу дослідити правову природу, статус та функції інституту представників президента в Україні та зарубіжних країнах і розробити пропозиції щодо вдосконалення його правового регулювання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інститут представників глави держави є важливим елементом його допоміжного апарату, правова природа якого є похідною від конституційного статусу самого глави держави. Це не самостійний орган державної влади, а сукупність уповноважених посадових осіб, головне призначення яких – забезпечення ефективної реалізації конституційних повноважень президента у його відносинах з іншими органами державної влади [12, с. 34]. Представники діють від імені та за дорученням глави держави, виражаючи його офіційну позицію.

Правова природа цього інституту є подвійною. З одного боку, він виконує представницьку функцію, виступаючи «головом» президента в парламенті, уряді чи конституційному суді. З іншого боку, він виконує комунікативно-координаційну функцію, забезпечуючи постійний двосторонній зв'язок: не лише доносячи позицію президента до інших органів, а й інформуючи главу держави про процеси, що відбуваються в цих органах. Таким чином, інститут представників є ключовим механізмом у системі стримувань і противаг, що дозволяє узгоджувати дії різних гілок влади та запобігати виникненню політичних криз.

Модель організації, обсяг повноважень та реальний політичний вплив представників президента безпосередньо визна-

чаються формою правління в державі. Так, у президентських республіках, класичним прикладом яких є США, де президент виступає одночасно і главою держави і главою виконавчої влади, його взаємодія з парламентом має вирішальне значення. Так, в США функціонує потужний Офіс у справах законодавства (White House Office of Legislative Affairs), який є, по суті, професійним лобістським апаратом президента. Його головне завдання полягає у просуванні законодавчих ініціатив президента, проведенні переговорів з парламентарями, пошук компромісів та забезпечення підтримки президентського курсу в парламенті [8].

У змішаних (напівпрезидентських) республіках (наприклад, у Франції, Польщі, Литві), де виконавча влада є «дуалістичною» (функціонують реально-владні інститути і президента, і прем'єр-міністра), роль представників президента є ще більш складною і багатогранною. У відносинах з парламентом вони, як і в США, просувають ініціативи президента. Однак особливого значення набуває їхня взаємодія з урядом. Представник президента в уряді може брати участь у його засіданнях, координувати діяльність міністерств у сферах, що належать до компетенції президента (оборона, зовнішня політика), та здійснювати контроль за виконанням актів глави держави [4, с. 91]. Це є важливим інструментом президента у його потенційному суперництві з прем'єр-міністром.

У парламентських республіках (наприклад, у Німеччині, Італії), де президент виконує переважно представницькі та церемоніальні функції, в той час як реальна влада зосереджена в руках уряду на чолі з канцлером/прем'єр-міністром, окремого розгалуженого інституту представників президента зазвичай не існує. Функції взаємодії з парламентом та урядом виконують керівник апарату (канцелярії) президента та його заступники в межах загальної компетенції. Їхня діяльність носить більш формальний та протокольний характер, аніж політичний.

Зарубіжний досвід провідних демократій демонструє високу інституціоналізацію зв'язків глави держави з легіслатурою. Для прикладу: вище згаданий Офіс у справах законодавства (Office

of Legislative Affairs) США вважається ключовою структурою Виконавчого офісу Президента. Він поділяється на сектори, відповідальні за взаємодію з Сенатом та Палатою представників. Співробітники Офісу – це професійні лобісти, які щоденно працюють з конгресменами, керівництвом партійних фракцій та головами комітетів. Їхні функції включають: інформування про позицію президента щодо законопроектів, переконання у необхідності підтримки президентських ініціатив, збір інформації про настрої в Конгресі, а також попередження та узгодження позицій для уникнення застосування президентського вето [6]. Діяльність цього офісу є зразком системної та професійної роботи з парламентом.

У напівпрезидентській Французькій республіці Президент має значний вплив на законодавчий процес. Цю функцію забезпечує політичний радник та спеціальний підрозділ у складі Єлісейського палацу. Вони тісно співпрацюють з парламентською більшістю (якщо вона є пропрезидентською), беруть участь у формуванні порядку денного парламенту, узгоджують проходження урядових законопроектів, ініційованих президентом. Особливістю цієї взаємодії є тісний зв'язок з Генеральним секретаріатом уряду, що забезпечує єдність позиції виконавчої влади [1, с. 205].

У Польщі Президент має право законодавчої ініціативи та право вето. Для представлення своїх інтересів у Сеймі та Сенаті він призначає державних секретарів або заступників державних секретарів у Канцелярії Президента. Вони уповноважені представляти законопроекти, внесені президентом, брати участь у роботі комісій та виступати на пленарних засіданнях. Їхній статус та повноваження чітко визначені в регламентах палат парламенту [7].

Особлива увага у змішаних республіках приділяється взаємодії президента з урядом, оскільки ця сфера може характеризуватися як конструктивною співпрацею цих державних інституцій, так конституційною конфліктогенністю, особливо в умовах «співіснування», коли президент і прем'єр-міністр належать до різних політичних сил.

Так, у Франції Президент головує на засіданнях Ради міністрів, що надає йому прямий інструмент впливу на уряд. Генеральний секретар Єлисейського палацу (апарату президента) підтримує постійний робочий контакт з Генеральним секретарем уряду, що забезпечує координацію їх роботи. Окрім того, профільні радники президента тісно співпрацюють з відповідними міністерствами, особливо у сферах оборони та закордонних справ, які є прерогатив ними у діяльності глави держави [2].

У Литві Президент також має право брати участь у засіданнях Уряду та головувати на них. Його апарат, зокрема група радників з питань внутрішньої політики, здійснює моніторинг діяльності уряду, аналізує проекти урядових рішень на предмет відповідності курсу президента та готує пропозиції щодо їх доопрацювання. Це дозволяє главі держави ефективно впливати на політику уряду, не очолюючи його формально [3].

Характеризуючи зарубіжний досвід представництва президента в органах конституційного контролю, слід відмітити, що таке представництво визначається як важлива гарантія захисту конституційних повноважень глави держави та конституційного ладу в цілому. Так, хоча ФРН є парламентською республікою, Федеральний президент користується правом звернення до Федерального конституційного суду щодо перевірки конституційності законів перед їх підписанням. Його інтереси в суді представляють уповноважені співробітники Відомства федерального президента (Bundespräsidentenamt), зазвичай керівники юридичного департаменту [5].

Президент Французької республіки є одним з ключових суб'єктів звернення до Конституційної ради. Представлення його позиції здійснюється через Генерального секретаря Єлисейського палацу, який готує та передає відповідні матеріали. Процедура не передбачає усних слухань за участю представників, натомість акцент робиться на письмовому обґрунтуванні позиції [1, с. 315].

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що ефективність інституту представників президента багато в чому залежить від чіткого законодавчого регулювання їх статусу, нормативної моделі

інтегрованості в загальну систему взаємодії гілок влади. На відміну від країн із сталою практикою, інститут представників Президента в Україні характеризується фрагментарним правовим регулюванням та значною залежністю від політичної волі глави держави. Статус представників визначається не законом, а указами Президента, у тому числі й Положенням про Офіс Президента України [15].

Так, посада Представника Президента України у Верховній Раді є ключовою для реалізації законодавчих ініціатив Президента. Представник має право брати участь у засіданнях Верховної Ради, її комітетів, тимчасових спеціальних і слідчих комісій, а також у засіданнях Погоджувальної ради депутатських фракцій (груп) [16]. Його основні завдання включають: представлення законопроектів, визначених Президентом як невідкладні; висвітлення позиції глави держави щодо питань, які розглядаються; інформування Президента про перебіг розгляду законопроектів. Втім, не дивлячись на важливість функціональної ролі цього інституту як у діяльності глави держави, так і в механізмі взаємодії президентури і парламенту, він зберігає протягом усього часу свого існування нормативну нечіткість, розмитість статусу. З одного боку, він визначається офіційним представником глави Української держави, але з іншого – його повноваження фактично дублюються повноваженнями заступників керівника Офісу Президента. Крім того, відсутність законодавчого закріплення статусу робить його позицію вразливою у відносинах з народними депутатами, які можуть сприймати його не як інституційного представника глави держави, а як політичного емісара або лобіста.

Посада Представника Президента України в Кабінеті Міністрів України була запроваджена з метою координації дій між Президентом та урядом. Представник уповноважений брати участь у засіданнях Кабінету Міністрів з правом дорадчого голосу, а також у засіданнях урядових комітетів. Його завдання полягає у доведенні позиції Президента щодо проектів актів уряду та інформування глави держави про діяльність виконавчої влади. Маючи в своїй основі доктрину конструктивної взаємодії

глави держави і глави виконавчої влади, в національних умовах змішаної республіки ця посада стає потенційно конфліктною. Адже ефективність її діяльності прямо залежить від рівня суб'єктивної політичної співпраці між Президентом та Прем'єр-міністром. При цьому доволі часто функції представника дублюються профільними підрозділами Офісу Президента, що деструктивно впливає на комунікацію. На відміну від французької моделі, де Президент безпосередньо головує на засіданнях уряду, український представник має значно слабші важелі впливу.

Найбільш юридично визначеною є посада Представника Президента України в Конституційному Суді України, оскільки її статус частково регулюється Законом України «Про Конституційний Суд України» [14]. Представник є постійним уповноваженим глави держави у конституційному провадженні: він представляє позицію Президента при розгляді справ за конституційними поданнями та зверненнями, бере участь у засіданнях Суду, висловлює позицію, подає клопотання тощо. Але незважаючи на законодавче регулювання, основні аспекти його правового статусу, організації та діяльності все одно регламентуються указом Президента. Це створює залежність представника від політичного керівництва Офісу Президента, хоча, на наш погляд, ця посада повинна мати суто правовий, а не політичний характер.

Узагальнюючи наведені проблемні аспекти національної нормативної моделі інституту представників Президента України, маємо відмітити, по-перше, відсутність належного законодавчого регулювання. Статус, повноваження, гарантії діяльності та відповідальність представників регулюються підзаконними актами, що є неприпустимим для інституту такої функціональної ролі у забезпеченні конструктивної взаємодії гілок влади; по-друге, надмірну політизацію та залежність від Офісу президента України. Статус представника повністю залежить від волі чинного Президента та керівництва його Офісу, що нівелює інституційну сталість; по-третє, дублювання функцій. Повноваження представників часто перетинаються з функціями заступників керівника Офісу Президента та керівників профіль-

них директоратів, що створює конкуренцію всередині президентського апарату та породжує компетенційні конфлікти; по-четверте, відсутність чіткої підзвітності. Механізми звітування представників перед суспільством чи парламентом на сьогоднішній день не передбачені, що робить їхню діяльність непрозорою і не публічною.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що інститут представників президента є важливим механізмом забезпечення взаємодії гілок влади, ефективність якого прямо залежить від чіткості його правового регулювання та відповідності форми правління. Порівняльно-правовий аналіз засвідчив, що в країнах із розвинутою демократією цей інститут є високоінституціоналізованим та професійним, тоді як в Україні він залишається значною мірою персоніфікованим та регулюється на рівні підзаконних актів.

Проведений аналіз проблем правового регулювання, організації та діяльності представників Президента України дозволяє сформулювати пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності та легітимності їх функціонування: 1) розробити та ухвалити спеціальний Закон України «Про представників Президента України в органах державної влади». Цей закон має визначити їх правовий статус, вичерпний перелік повноважень, порядок призначення та звільнення, гарантії діяльності та підстави для відповідальності; 2) забезпечити чітке розмежування повноважень. У законі необхідно чітко відмежувати функції представників від повноважень інших посадових осіб Офісу Президента, щоб уникнути дублювання та внутрішньої конкуренції. Наприклад, представник у Верховній Раді має зосередитись на публічній комунікації та представленні позиції, тоді як апаратна робота з законопроектами має залишитись за профільними директоратами; 3) запровадити механізми громадської підзвітності. Доцільно передбачити обов'язок представників (зокрема, у Верховній Раді України та Кабінеті Міністрів України) періодично звітувати про свою діяльність перед профільним комітетом парламенту. Імплементация цих пропозицій дозволить, на наш погляд, перетворити інститут представників

президента з політично залежного інструменту на стабільний, професійний та прозорий механізм забезпечення конституційної взаємодії гілок влади в Україні.

Список використаних джерел:

1. Avril, P., Gicquel, J. Droit constitutionnel. 27e d. Paris : LGDJ, 2016. 640 p.
2. Bell, J. French Constitutional Law. Oxford : Clarendon Press, 1992. 367 p.
3. Конституція Литовської Республіки. Прийнятий 25.10.1992 р. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm
4. Elgie, R. Semi-Presidentialism: Sub-Types and Democratic Performance. Oxford : Oxford University Press, 2011. 320 p.
5. Gesetz ber das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG).
6. Kumar, M. J. (2009). The Office of Legislative Affairs: The White House «Lobby». *Presidential Studies Quarterly*. Vol. 39, No. 4. P. 809–829.
7. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Uchwa a Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.).
8. Wayne, S. J. The Legislative Presidency. New York : Harper & Row, 1978. 240 p.
9. Барабаш Ю. Г. Інститут глави держави в умовах змішаних республік. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2. С. 28–38.
10. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 528 с.
11. Петришин О. В. Моделі організації державної влади в сучасному світі: порівняльно-правовий аналіз. *Право України*. 2013. № 5. С. 14–25.
12. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Наукова думка, 2006. 544 с.
13. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2017. № 35. Ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
14. Про Положення про Офіс Президента України : Указ Президента України від 25 червня 2019 року № 436/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text>
15. Про Представника Президента України у Верховній Раді України : Указ Президента України від 24 травня 2019 року № 312/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3122019-27165>
16. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 560 с.

References:

1. Avril, P., Gicquel, J. (2016). Droit constitutionnel. 27e d. Paris : LGDJ.
2. Bell, J. (1992). French Constitutional Law. Oxford : Clarendon Press.
3. Constitution of the Republic of Lithuania. Adopted on 25.10.1992. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm
4. Elgie, R. Semi-Presidentialism: Sub-Types and Democratic Performance. Oxford : Oxford University Press, 2011. 320 p.
5. Gesetz ber das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG).
6. Kumar, M. J. The Office of Legislative Affairs: The White House «Lobby». Presidential Studies Quarterly. 2009. Vol. 39, No. 4. P. 809–829.
7. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Uchwa a Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.).
8. Wayne, S. J. The Legislative Presidency. New York : Harper & Row, 1978. 240 p.
9. Barabash Yu. H. (2011). Instytut hlavy derzhavy v umovakh zmishanykh respublik. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 2.
10. Krusian A. R. (2010). Suchasnyi ukraïnskyi konstytutsionalizm : monohrafiia. Kyiv : Yurinkom Inter.
11. Petryshyn O. V. (2013). Modeli orhanizatsii derzhavnoi vlady v suchasnomu sviti: porivnialno-pravovyi analiz. *Pravo Ukrainy*. № 5.
12. Pohorilko V. F., Fedorenko V. L. (2006). Konstytutsiine pravo Ukrainy : pidruchnyk. Kyiv : Naukova dumka.
13. Pro Konstytutsiïnyi Sud Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.07.2017 № 2136-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2017. № 35. art. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
14. Pro Polozhennia pro Ofis Prezydenta Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2019 roku № 436/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text>
15. Pro Predstavnyka Prezydenta Ukrainy u Verkhovnii Radi Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.05.2019 roku № 312/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3122019-27165>
16. Shapoval V. M. (2005). Suchasnyi konstytutsionalizm : monohrafiia. Kyiv : Yurinkom.

O. S. Kostiuk

The Institution of Presidential Representatives in the Structure of the Head of State's Apparatus: A Comparative Legal Aspect

Abstract. This article provides a comprehensive comparative legal analysis of the institution of presidential representatives, examining its legal nature,

functions, and status within the broader framework of state governance. The relevance of this study is particularly acute for Ukraine, where ensuring an effective and balanced interaction between the branches of government is a cornerstone of state-building, and where the President acts as the guarantor of the Constitution and state sovereignty. The institution of presidential representatives serves as the primary vehicle for the head of state to implement constitutional powers in relations with the parliament, the government, and the constitutional judiciary. However, its functioning in Ukraine is beset by significant challenges, primarily stemming from the absence of a dedicated legislative act governing its activities. This creates a state of legal uncertainty, where the status and powers of these representatives are contingent on subordinate acts, such as presidential decrees, leading to excessive politicization and institutional instability. The core objective of this research is to analyze the established models of presidential representation in foreign countries and, based on this comparative analysis, to develop scientifically grounded proposals for reforming and optimizing the corresponding legal framework in Ukraine.

The theoretical foundation of the study defines the institution of presidential representatives as a dual-function mechanism. It performs a representative function by acting as the official «voice» of the head of state, and a communicative-coordinative function by ensuring a continuous flow of information between the president and other state bodies, thus serving as a vital component of the system of checks and balances. The research methodology is centered on a comparative-legal approach, analyzing how different forms of government – presidential, semi-presidential, and parliamentary – shape the model of presidential representation.

The comparative analysis reveals highly institutionalized and professionalized models in established democracies. In the presidential system of the United States, the White House Office of Legislative Affairs operates as a powerful and sophisticated apparatus for managing relations with Congress, engaging in systematic lobbying, negotiation, and information gathering to advance the president's legislative agenda. In the semi-presidential republic of France, the president's representatives are integral to navigating the dual executive system, coordinating with both the parliament and the government, a role that becomes especially critical during periods of «cohabitation.» The president's direct chairmanship of the Council of Ministers provides an additional, powerful tool of influence. Other mixed republics, such as Poland and Lithuania, also

demonstrate well-defined roles for presidential representatives in the legislative process and in overseeing government activities within the president's purview. In contrast, parliamentary republics like Germany feature a more formalized and less political role for presidential staff in inter-branch relations, consistent with the head of state's largely ceremonial functions.

Juxtaposed with these models, the Ukrainian system exhibits significant deficiencies. The status of the Presidential Representative to the Verkhovna Rada (Parliament) is legally ambiguous, leading to functional overlap with deputy heads of the Office of the President and a perception of the role as being more political than institutional. Similarly, the role of the representative to the Cabinet of Ministers is often fraught with conflict and redundancy, lacking the clear authority seen in the French model. While the representative to the Constitutional Court has a more defined status under law, key aspects of this role are still governed by presidential decrees, undermining its intended legal character. The primary problems plaguing the institution in Ukraine are systematized as: 1) the absence of a governing law, which subordinates it to political will rather than legal principle; 2) excessive politicization, which compromises institutional continuity; 3) duplication of functions within the Office of the President, leading to inefficiency; and 4) a lack of clear accountability and transparency mechanisms.

Based on these findings, the article concludes with a set of de lege ferenda proposals aimed at transforming the institution of presidential representatives in Ukraine from a personalized political tool into a stable, professional, and transparent state mechanism. The cornerstone recommendation is the adoption of a special Law «On the Representatives of the President of Ukraine in State Bodies.» Such a law should comprehensively define their legal status, provide an exhaustive list of powers, establish clear procedures for appointment and dismissal, and introduce guarantees for their activities and grounds for liability. Furthermore, the law must explicitly delineate the functions of the representatives to prevent overlap with other officials in the Office of the President. Finally, introducing accountability mechanisms, such as an obligation for representatives to report periodically to relevant parliamentary committees, is proposed to enhance transparency and public trust. The implementation of these reforms is crucial for strengthening the rule of law and improving the effectiveness of governance in Ukraine.

Keywords: *president of Ukraine, presidential representative, separation of powers, head of state's apparatus.*